

Lidové noviny, 19.3.2009, Občas jsem se cítil jako Sisyfos

JOSEF MATYÁŠ

Většinu času jsem věnoval odrážení nevhodných kroků ze strany těch, jež jsem považoval za partnery, říká profesor **Václav Pačes**, předseda **Akademie věd**, který příští týden předává funkci nově zvolenému nástupci.

* LN Dobrodružství poznání jste jednou přirovnal k orgasmu. Jakou metaforu byste použil pro řízení **Akademie věd**?

Někdy k sisyfovské práci. Doufal jsem, že aspoň tři čtvrtiny času zaměřím na rozvoj výzkumné infrastruktury a mezinárodních vztahů. Ale ukázalo se, že tuto dobu musím věnovat především odrážení nevhodných kroků z různých stran, bohužel někdy ze strany, kterou považuji za naše partnery.

* LN Sisyfos každý den valil do kopce kámen, který se mu těsně před vrcholem opět skutálel dolů. Co bylo vaším balvanem?

Velmi jsem usiloval o jasné a kolegiální vztahy s vysokými školami, což se mi tak úplně nepovedlo. Akademie i vysoké školy se dělí o stejný balík peněz, a když jsou ve hře finance, jdou gentlemanské dohody stranou.

* LN Například?

Školíme dva tisíce doktorandů, studentů vysokých škol. Pracují v akademických ústavech zcela v naší režii, ale peníze za jejich školení dostávají vysoké školy. Některé fakulty už dokonce požadují, aby doktorand v publikaci o výsledcích výzkumu uvedl adresu školy. Práce připravená zcela v režii a za peníze akademie by se započítávala vysoké škole do hodnocení, podle kterého se mají rozdělovat peníze ze státního rozpočtu. Vůči **Akademii věd** by to byl krajně nespravedlivý systém. Dokonce si myslím, že pokud zůstane zachován, bude lepší přestat doktorandy školit a soustředit se spíše na postdoktorandy. Vůbec k tomu rozpočtu: Všechny finance na chod akademie jdou z rozpočtu na výzkum a vývoj, ale jiné instituce dostávají většinu peněz z jiných zdrojů, například z některého ministerstva. Potom se samozřejmě zdá, že jsme drazí.

* LN Co ještě se nepovedlo z vašich záměrů, které jste měl na začátku čtyřletého funkčního období?

Podle mě **Akademie věd** jako celek stále ještě není v evropské vědecké špičce. Máme sice skvělé jednotlivce a týmy. Postupně se situace zlepšuje, ale pořád existují ústavy, skupiny či jedinci, kteří nedosahují výsledků, jaké by měli v **Akademii věd** mít. Třeba proto, že si zvolili špatné téma výzkumu.

* LN Kdo to má vyřešit?

Ředitelé ústavů. Pokud nedokážou podporovat skutečně nejvyšší kvalitu a budou s sebou táhnout lidi, kteří vydávají za publikace dokonce abstrakta připravená pro konferenci, spláchnou nad výdělkem. Každých pět let se hodnotí výsledky ústavů a podle toho jsou rozděleny do skupin A až D. To pak rozhoduje o přidělení financí z rozpočtu **Akademie věd**. Buď zůstávají stejné, nebo se o 4,5 procenta zvyšují či snižují. Obávám se, že při dalším hodnocení v roce 2011 budou už některé ústavy zařazeny do skupiny D, což prakticky znamená jejich uzavření.

* LN Před čtyřmi lety jste jako jednu z priorit uvedl slušné mzdy pro mladé nadějně vědce. Tehdy jste mluvil o platu okolo 40 tisíc korun. Jak tento záměr dopadl?

Podařilo se to, ale ani ne tak mojí zásluhou. Dnes totiž jsou ústavy **veřejnými výzkumnými institucemi**, takže se už nemusí držet mzdových tabulek a ředitelé mohou určit platy velmi diferencovaně. Dnes může být a často je celkový příjem mladého nadějně vědce skutečně na zmíněné úrovni. Kde takové platy nejsou, mají ředitelé možnost získat peníze pro slušné platy snížením počtu zaměstnanců.

* LN Ve funkci jste měl příležitost jednat s oběma premiéry – Paroubkem i Topolánkem. S kým jste vycházel lépe?

Oba se ke mně chovali velice vstřícně. Kdykoliv jsem s nimi chtěl mluvit, vždy mě okamžitě přijali, vyposlechli a snažili se problém řešit.

* LN Co se vám například podařilo prosadit?

S oběma jsem jednal o financování nové budovy pro tokamak. Šlo o drahou záležitost a potřebovali jsme na to více peněz, než se původně předpokládalo. Připadal jsem si trochu jako podvodník, který používá salámovou metodu. Premiéři mi tehdy vyšli vstříc. Stejně jako když jsem žádal stále víc peněz pro stavbu výzkumného centra Infragen. Ukázalo se totiž, že se musí postavit ještě zvěřinec, pak se při stavbě základů narazilo na skálu. Při jednání u premiérů jsem nikdy neměl pocit, že **Akademie věd** je přehlížena.

* LN Jednou se mluvilo o vaší kandidatuře na prezidenta, pak z toho sešlo. Nyní o politické dráze neuvažujete?

Určitě ne. Chci se opět zcela věnovat svému oboru – genetice. Dvakrát mi nabízeli místo na listině kandidátů do Senátu a teď jsem byl dotázán, zda bych uvažoval o kandidatuře na poslance do Evropského parlamentu. Ne, ne..mě by to ne bavilo.

* LN Vychází vaše nechuť z toho, že chytří lidé nespátřují v politice smysl života?

To je takový první dojem, ale v politice je spousta chytrých lidí, a když s nimi mluvíte osobně, jsou často velice fajn. Ovšem jakmile jsou pohromadě, třeba v poslaneckém klubu, chovají se úplně jinak. U nejvyšších politiků pozorují, že kvůli tomu, jak musí pořad něco prosazovat a jsou neustále ve střetu, tak hodně mluví a málo naslouchají. Jako by rádi poslouchali svůj hlas. Když jsem se stal předsedou akademie, řekl jsem své sekretářce, aby mě upozornila, kdybych jen mluvil a nenaslouchal.

***

Václav Pačes Narodil se v roce 1942 v Praze. Absolvoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, od roku 1977 pracoval v **Ústavu molekulární genetiky Akademie věd**, jehož se stal později ředitelem. Jeho tým v osmdesátých letech jako jeden z prvních přečetl úplnou DNA bakteriálního viru. Je spoluautorem prvního českého syntetického genu. Pracoval na univerzitách v zahraničí, například na Yaleově univerzitě, působil na dalších vysokých školách v Chicagu, Seville a Bristolu. Pracoval i v Japonsku. Napsal více než sto odborných prací. V letech 1993 až 1997 byl místopředsedou **Akademie věd** a v letech 2005 až 2009 předsedou. V čele akademie jej 25. března vystřídá profesor **Jiří Drahoš**.

Foto autor| FOTO: // KOLÁŽ ŠIMON / LN

URL| <http://archiv.newton.cz/ln/2009/03/19/0d49b2d7912edb2f74288db858ff34b4.asp>